

POSTAWY SPOŁECZEŃSTWA POLSKIEGO WOBEC ZABORCÓW W DRUGIEJ POŁOWIE XIX w.

Lojalizm	Praca organiczna	Walka z zaborcą
<p>Lojalizm – postawa cechująca się pogodzeniem z myślą o utracie niepodległości; wiązanie przyszłości narodu polskiego z zaborcami.</p>	<p>Praca organiczna – postawa cechująca się porzuceniem myśli o zbrojnym powstaniu ale nie o niepodległości. Uważano, że najlepszym sposobem obrony polskiego bytu jest solidna praca mająca na celu rozwój gospodarczy i kulturalny kraju. Praca organiczna zakładała legalną walkę o autonomię i prawa polityczne.</p>	<p>Konspiracja - celem jest odzyskanie niepodległości na drodze zbrojnej, tworzenie organizacji zabronionych na obszarze zaborów.</p>
<p>Postawa lojalistyczna mogła przyjąć zarówno łagodną jak i skrajną formę. W skrajnym przypadku Polacy nie tylko godzili się z losem ale i głosili hasła wiernopoddańcze nie chcąc dalszej walki. W <u>zaborze rosyjskim</u> takie poglądy głosił m.in. Kazimierz Krzywicki w swojej książce „Polska i Rosja” (głosił konieczność całkowitej asymilacji z narodem rosyjskim) oraz Zygmunt Wielopolski. Postawy lojalistyczne wobec monarchy były najczęstsze w <u>zaborze austriackim</u> gdyż tam właśnie Polacy uzyskali największą autonomię. Sejm Galicyjski ogłosił Adres do cesarza, w którym pisał: ”Przy Tobie Najjaśniejszy Panie stoimy i stać chcemy”, który jest najlepszą wizytówką lojalistów. Postawa ta była skutkiem szerokich praw, które uzyskali Polacy w Galicji, a których nie chcieli oni stracić. W 1869 r. W Krakowie grupa historyków na czele z Józefem Szujskim, Stanisławem Koźmianem, Stanisławem Tarnowskim i Ludwikiem Wodzickim potępiła walkę konspiracyjną. W anonimowych listach, które wydano w postaci tzw. „Teki Stańczyka” potępiono ideę walki narodowowyzwoleńczej, uważając że przyniosła Polsce takie same szkody jak wcześniej liberum veto.</p>	<p>Praca organiczna rozwinęła się w zaborze pruskim i rosyjskim. Była to forma legalnego oporu wobec nasilającej się tam germanizacji i rusyfikacji. Praca organiczna w <u>zaborze pruskim</u> polegała na: zakładaniu kółek rolniczych, rozwijaniu spółdzielczości, zakładaniu banków ludowych, towarzystw śpiewaczych, ruchu sokolego, rozwijaniu oświaty wśród chłopów. Powstały wówczas: Towarzystwo Czytelni Ludowych, Towarzystwo Naukowej Pomocy, które fundowało stypendia dla zdolnych Polaków. Działało Towarzystwo Przyjaciół Nauk wspierające polską naukę. Polacy ufundowali w Poznaniu Teatr Polski (na budynku umieszczono napis – NARÓD SOBIE). Działali tacy organiczniacy jak Hipolit Cegielski, założyciel fabryki maszyn rolniczych, czy Dezydery Chłapowski, hrabia Tytus Działyński, ksiądz Piotr Wawrzyniak czy Maksymilian Jackowski. Maria Konopnicka napisała „Rotę”, zaczynającą się od słów” Nie rzucim ziemi skąd nasz ród, nie damy pogrześć mowy”. Na Pomorzu pisali M. Kajka i W. Kętrzyński. Ukazywała się również polska prasa (<i>Dziennik Poznański, Wielkopoleń</i>).Pod zaborami powstała literatura „ku pokrzepieniu serc”, której autorem był Henryk Sienkiewicz. Tacy pisarze jak Eliza Orzeszkowa czy Bolesław Prus w swoich dziełach nawoływali do pracy u podstaw – pracy z ludem i dla ludu. Byli to przedstawiciele tzw. pozytywizmu warszawskiego. W zab. rosyjskim zakładano szkoły zawodowe np. Szkołę Handlową (Leopold Kronenberg) czy Szkołę Techniczną</p>	<p>Walka z zaborcą mogła mieć różny charakter. Mogła to być konspiracja, walka zbrojna bądź jawny protest przeciwko zaborcy. W zaborze pruskim powszechnie rozpoczęto walkę z germanizacją. Nie chciano sprzedawać Niemcom ziemi, uczniowie szkół nie chcieli się uczyć religii w języku niemieckim. W 1901 r. Miał miejsce sławny protest dzieci we Wrześni, które odmówiły uczenia się religii w tym języku. W późniejszym czasie doszło nawet do bojkotu lekcji religii. Przykładem oporu wobec germanizacji była działalność Michała Drzymały, który sprzeciwiał się restrykcyjnemu prawu niemieckiemu i przez pewien czas mieszkał w wozie gdyż nie pozwolono mu wybudować domu na zakupionej przez niego ziemi. Przeciwno polityce Kulturkampfu zaprotestował nawet arcybiskup Mieczysław Ledóchowski. We wszystkich zaborach zakładano partie polityczne – jedynie w zaborze austriackim mogły one działać legalnie.</p>

